

6. osztály – Természetismeret: vizek, vízpartok élővilága

 Felsorolás Sorolj fel hazai vízi, vízparti növényeket! Lehetséges megoldások: fűzfafélék, nyár fajok (fekete, fehér, rezgő), éger, sások, nád, gyékény, fehér tündérrózsa, vízitök, béka- lencse, hínár, moszatok	 Kérdés - felelet Nevez meg két vízhez kötődő hazai emlőst! Megoldások: őshonos: vidra, vízicickány, eurázsiai hód (kihalt majd újraterlepített) idegenhonos: nútria, pézsmapocok	 Felsorolás Sorolj fel vízhez kötődő hazai ízeltlábúakat, puhatestűeket! Lehetséges megoldások: szúnyog fajok, szitakötő fajok, óriás csibor, csíkbogár, molnárpoloska, hanyatt úszó poloska, csiga fajok, kagyló fajok, rákok, bűvárpók, vízi skorpió	 Feladat Egy pontért nevez meg egy-egy vízhez kötődő: növényt gerinctelent gerincest <i>(Ha mindháromból megneveztedek 1-et, akkor kapsz egy pontot. Összesen három pont szerezhető 3-3-3 fajjal.)</i>	 Kérdés - felelet Miért könnyeznek egyes vízparti fák, pl. fűzfa fajok? Gondolkozz! Miből állhat nekik túl sok rendelkezésre? Megoldás: a testükben felgyülemlett vízfelesleget a leveleiken keresztül préselik ki. A nedves talaj a párák környezet révén ugyanis párologtatással nem mindig képesek leadni a felesleges vizet. A folyamat neve guttáció.
 Felsorolás Sorolj fel vízhez kötődő hazai madarakat! Lehetséges megoldások: fehér gólya, fekete gólya, récefajok (kerce, barát, cigány, csörgő) búbosvöcsök, kócsagok, gémelek, kárókatonák, ludak, lilikek, jégmadár	 Felsorolás Sorolj fel vízhez kötődő hazai kételtűeket, hüllőket! Lehetséges megoldások: kecsgebéka, erdei béka, barna varangy, leveli béka, vörös hasú unka, sárgahasú unka, vízi sikló, mocsári teknős, tarajos gőte, foltos szalamandra	 Felsorolás Sorolj fel hazai halfajokat! Megoldások: Pontyok, (tő, nyurga, tükör) bodorka, vörösszárnyú keszeg, compó, csuka, süllő, sügér, törpeharcsa, leső harcsa, szélhajtó kűsz, fűрге csele, angolna, márna, balin	 Kérdés - felelet Hogyan nevezzük a szitakötő és a szúnyog egyedfejlődését? Miben különbözik a kettő? Megoldás: szitakötő – átváltozás szúnyog – teljes átalakulás (1) utóbbi esetben van báb állapot, előbbiben nincs (1)	 Feladat Állíts össze vízhez kötődő hazai fajokból álló, legalább 3 elemből álló táplálékláncokat! <i>1 pont/tápláléklánc Maximum 3 pont szerezhető</i> Példa: moszat – ebihal – szitakötő lárvák

6. osztály – Természetismeret: felszíni és felszín alatti vizek, folyók, tavak, víz körforgása

Kérdés - felelet Van-e víz a talajban a talajvíz szintje felett? Ha igen, hogy nevezzük? Ha nem, miért nincs? Megoldás: Igen (1), ez a talajszemcséket hártyszerűen körülvevő talajnedvesség (1)	Felsorolás Sorolj fel tavakat Magyarországról! Lehetséges megoldások: Balaton, Velencei-tó, Tisza-tó, Fertő-tó, Szeplidi-tó, Fehér-tó, helyi tavak, Rukker-tó, Naplás-tó, Lippa-tó, stb.	Felsorolás Sorolj fel folyóvizeket Magyarországról! Lehetséges megoldások: Duna, Tisza, , Ipoly, Zagyva, Sajó, Bodrog, Körös (Körösök), Maros, Dráva, Zala, Rába, Rábca, Zala, Sió, Rákospatak, Szilas-patak, helyi patakok	Felsorolás Sorolj fel magyar településeket, ahol gyógyvízű vagy hévízű forrás található! Lehetséges megoldások: Budapest, Hajdúszoboszló, Hévíz, Miskolctapolca, Gyula, Bük, Sárospatak, Harkány, Zalakaros, Eger	Felsorolás Sorolj fel 3 hulló és 3 talaj menti csapadékformát! <i>Párosával 1-1 db = 1 pont</i> Megoldások: hulló- eső, hó, jég talajmenti – harmat, dér, zúzmara
Felsorolás Sorolj fel természetes tóképződési módokat! Lehetséges megoldások: súlynyedéses/vetődéses medence, kőzetlemezek távolodása, gleccser medence, jégkorszaki jég által vájt gödör, karszt mélyedés, szél által vájt mélyedés, morotva/holt ág lefűződése, hegyomlás által elzárt mélyedés,, vulkanikus kráter, lagúna lefűződése	Kérdés - felelet Mutasd be a nagy vízkör folyamatát! Kezdd a nagy vízfelületekkel! Megoldás: tavak, tengerek vize elpárolog (0,5), légkörben kicsapódik (0,5), csapadék képződik ami lehullik (0,5), felszínen lefolyik, leszivárog a tavakba, tengerekbe (0,5). <i>Pontoknál lefelé kerekítünk.</i>	Kérdés - felelet Mi a talajvíz? Hogy nevezzük a felszínen megjelenő talajvizet? Megoldás: a talaj legfelső vízzáró rétege felett összegyűlő, talajszemcsék közti teret kitöltő vízréteg. (1) Talajfelszín felett belvíznek nevezük. (1)	Feladat Milyen lépcsőfokok vannak a tavak pusztulásának? Mi jellemzi a vízfelületet az egyes stádiumokban? <i>Név + vízfelület jellege = 1 pont</i> Megoldások: fertő – növényzet tagolja a vízfelszínt mocsár – kisebb a szabad vízfelszín, mint a növényzettel borított rész láp – teljes növényzettel borított vízfelszín	Kérdés – felelet Mi a réteg víz (más néven artézi víz)? A talajvíz szintje alatt vagy felett helyezkedik el? Megoldás: a fölfelszín alatti, első vízzáró réteg és így a talajvíz alatt (1), két vízzáró réteg között elhelyezkedő vízréteg (1).

Természetes vízmegtartó megoldások

Kérdés - felelet Mi az aszály? Mely ágazatra hat leginkább? Mi a villámárvíz? (4 pont) Megoldások: aszály-hosszú időtartamú, száraz, csapadékmentes időszak (1), mely káros hatással bír a mezőgazdaságra (1). villámárvíz – hirtelen, nagy mennyiségű esőzések hatására, kis területen kialakuló (1), gyorsan levonuló áradás (1)	Felsorolás Mily módon csökkenthetők és előzhetőek meg a villámárvizek okozta károk? Lehetséges megoldások: lefolyás lassítása gáttakkal, hordalék felfogása, víz elvezetése és visszatartása átmeneti tározókban, mezővédő erdősávok létesítése, művelési módok megváltoztatása, beszivárgás elősegítése átteresztő burkolattal, zöldfelületekkel.	Felsorolás Milyen jellemzőik, céljai vannak a természetes vízmegtartó megoldásoknak? Lehetséges megoldások: természetes erőforrásokra (1) és ökoszisztéma szolgáltatásokra (1) épülnek, helyi léptékűek, (1) rugalmasak - vagyis nem irreverzibilisek (1), költséghatékonyak (1) céljuk a lefolyás lassítása (1) és helyben talajba szivárogtatása (1) villámárvíz (1) és /vagy aszályvédelem (1)	Feladat Mily módon pótlódhat egy tó (víz-tározó) vízkészlete? (természetes és mesterséges megoldások is szükségesek) 1 pont / 2 válasz Lehetséges megoldások: Felszíni vízfolyásból, felszín alatti vizekből, rendszeres csapadék vízből, bevezetett felszíni vízfolyásból, bevezetett ipari vízből, összegyűjtött csapadék vízből.	Felsorolás Milyen károk, hatások követik közvetlen és közvetetten az aszályt? Lehetséges megoldások: természetátlag csökkenése, élelmiszerhiány, termények árának emelkedése, belőlük készült termékek drágulása, természetes élővilág sérülése, talaj erózió, szélsőséges esetekben éhínség
Felsorolás Mi mindenre használja az emberiség a vizet, vizeket? Lehetséges megoldások: táplálkozás, öntözés, halászat, élelmiszergyártás, közlekedés, szórakozás, tisztálkodás, energia termelés, ipar	Kérdés - felelet Milyen területek vannak leginkább kitéve villámárvizeknek és miért? (4 pont) Megoldások: Leginkább a hegy- és dombvidéki települések (1) és a nagyterjedésű városok. (1) Hegy- és dombvidékeken a patakok keskeny medre nem képes a nagymennyiségű víz elvezetésére. (1) Nagy városokban a felszín (beton) nem képes befogadni a nagymennyiségű vizet, a többletet pedig nem feltétlen képes elvezetni a csatornahálózat. (1)	Felsorolás Milyen megoldásokkal lehet segíteni a víz megtartását a mezőgazdaságban és a lakott területeken? Lehetséges megoldások: vizes élőhelyek létrehozása, árvíz-tározók létesítése, belvíz megtartása kijelölt területeken vagy csatornában, mezővédő erdősávok telepítése, vízáteresztő burkolat használata, zöld tetők alkalmazása beszivárogtató zöldfelületek létesítése, esővíz gyűjtés hordókban.	Felsorolás Milyen károkat okozhat közvetlen és közvetetten az árvíz? Lehetséges megoldások: közvetlen kár az épületekben, anyagi javakban, természetett növényekben, ellehetetlenítheti a közlekedést, akadályozhatja az ellátást, munkavégzést, talajeróziót fokozza, belvizesedhetnek a szántók.	Feladat Hol található Magyarország legcsapadékosabb és a legszárazabb vidéke? (4 pont) Megoldások: hazánk legszárazabb vidéke, az Alföld közepén elterülő Nagykunság. (1) Legcsapadékosabb részeink, az Alpokalja (1), a Dunántúli domság (1) délnyugati részei, illetve Északi középhegységünk (1) legmagasabb hegyei.

Kiegészítő kérdések gimnazistáknak

Feladat Minek a következtében jönnek létre az alábbi árvíz típusok? Jeges ár, tavaszi árvíz, zöld ár. <i>1 pont minden típusért.</i> Megoldások: jeges ár - jégtablák feltorlódása révén megemelkedik a vízszint tavaszi árvíz - nagy mennyiségű hóolvadás okozta vízszint emelkedés zöld ár – tavasz végi, nyár eleji rendszeres esőzések okozzák.	Felsorolás Sorold fel a vízgazdálkodás feladatait! Lehetséges megoldások: ivóvíz biztosítása, mezőgazdaság, és ipar vízigényének kielégítése, vizek tisztaságának védelme, szennyvízelvezetés és tisztítás, folyó szabályozás, hajózás biztosítása, partvédelem, ár- és belvízvédelem.	Feladat Víztározó kialakításánál nagyon fontos, hogy a tó feneke a talajvízszint felett helyezkedjen el. Miért? Bontsd le 3 lépcsőre a magyarázatot! Megoldás: a talajvíz így fokozatosan a tómedencébe áramlana (1), a tó vize lassan párologna (1), ez hosszú távon a talajvízszint csökkenéséhez vezetne (1).	Feladat Az alábbi gazdálkodási formák közül talájtok meg azt a négyet melyet eredményesen lehet folytatni ártérben, gyakori vízborított-ság területen is! <i>Minden válaszlehetőségről azonnal döntenetek kell, javításra nincs lehetőség! Hibás válaszáért mínusz 1 pont jár</i> A helyes megoldások vastagon vannak szedve: legeltetés (1), gabonatermesztés, erdőgazdálkodás (1), halgazdálkodás (1), gyümölcsös (1), zöldségtermesztés.	Felsorolás Az esőkertek vízkedvelő őshonos növényekkel beültetett mély fekvésű területek. Milyen előnyökkel rendelkeznek? Lehetséges megoldások: összegyűjtik és beszívároztatják a környező felületekre hullott csapadékvizet, esztétikusak, méhlegelőként funkcionálhatnak, biodiverzitást növelnek, olcsón kialakíthatóak, olcsón fenntarthatóak, megszűrik a lehullott vizet
Kérdés - felelet Milyen problémákat hordoz magában a belvízelvezető csatornarendszer? (2) Milyen módokon lehet a problémákat orvosolni? (2) Megoldások: nem belvizes években is elvezetik a téli víztartalékokat (1) és aszályos időszakokban helyenként a talajvizet is elszívhatják (1) Új zsilipek építésével (1) vagy a meglévők működési rendjének (1) megváltoztatásával hatékony vízmegtartó megoldások lehetnek	Felsorolás Milyen előnyökkel járnak a mezőgazdasági táblák szélein, azok között elhelyezkedő mezővédő erdősávok? Lehetséges megoldások: csökkennek a szél (1) és víz (1) által okozott talaj eróziót. A szél felfogásával (1) és árnyékukkal (1) csökkentik a párologást. Élőhelyet adnak számos madár (1), beporzó (1) és számos egyéb élőlénynek (1). Védik a kőutakat a hófúvástól (1) és az erős oldalszélétől (1).	Feladat Sok hazai település utcáin található burkolatlan, fűvesített vízvezetők, szikkasztó árkok. Mi a két fő funkciója ezeknek és mely esetekben lehet indokolt burkolat használata? Megoldások: a fűves árkok két fő funkciója a víz beszívároztatása (1) és a helyi befogadó medencébe vezetése (1). Nagy lejtésű helyeken a folyamatos kimosódás elkerülése érdekében indokolt lehet a burkolat használata (1).	Felsorolás Miért jelentős az önkormányzatok szerepe a települések aszály és árvízvédelmi problémáinak megoldásában? Lehetséges megoldások: jól ismerik a helyi problémát, érintettek, erőforrásokat, szakembereket, képesek a helyieket megszólítani, bevonni, egységesen működnek, ők tudják a legjobban helyi szinten megoldani a problémát	Kérdés - felelet Mi történik a csapadékvízzel, miután lehullik? <i>(4 pont)</i> Megoldások: lefolyik a felszínen (1) beszívárog és elraktározódik a talajban (1) beszívárog és lassan lefolyik a felszín alatt (1) elpárolog (1)

6. osztály – Matematika

Felsorolás

Sorolj fel síkidomokat!

Lehetséges megoldások: háromszögek (szabályos, egyenlőszárú, derékszögű) szabályos négyszög, téglalap, deltoid, rombusz, trapéz, paralelogramma, szabályos ötszög, szabályos sokszögek, kör, félkör

Felsorolás

Sorolj fel űrmértékeket és térfogat mértékeket és add meg a köztük lévő váltószámokat!

Lehetséges megoldások:
ml-cl-dl-l (10)
 $\text{mm}^3 \text{cm}^3 \text{mm}^3 \text{dm}^3 \text{m}^3$ (1000)
1hl = 100 l
1l = 1dm³

Felsorolás

Sorolj fel hosszsmértékeket és add meg a köztük lévő váltószámokat!

Lehetséges megoldások:
mm-cm-dm-m (10), 1000m = 1km,
1000 nanométer = 1mikrométer,
1000 mikrométer = 1 mm
angol mérföld = 1,6 km, láb = 30 cm

Felsorolás

Sorolj fel területmértékeket és add meg a köztük lévő váltószámokat!

Lehetséges megoldások: mm²-cm²- dm²- m²-ár - hektár - km² (100)
1 hold = 1600 négyszögöl = 5755m²

Felsorolás

Sorolj fel testeket!

Lehetséges megoldások: gömb, félgömb, kúp, gúlák, csonka gúla, hasábok, téglatest, kocka, tetraéder, oktaéder, paralelepipedon

Kérdés - felelet

Egy zsákban van 3 piros 3 fehér és 3 zöld golyó. Hányat kell kivenni ahhoz, hogy BIZTOS legyen benne mindhárom színből?

Hibás válasz esetén későbbi jó válasszal már csak 1 pontot lehet szerezni.

Megoldás: 7 db-ot.

Feladat

Egy 30cm*40cm*10cm méretű wc tartály mennyi ivóvizet használ el, ha teljes tartalmát öblítésre használjuk?

*2 pont a számolásért
+1 pont, ha környezet tudatos verziód is van*

Megoldás: 12 l ivóvizet. Ha esővízzel öblít 0 l ivóvizet

Kérdés - felelet

Egy fél km hosszú oldalakkal rendelkező négyzet alakú terület az hány hektár?

Megoldás: 25 ha

Felsorolás

Sorolj fel szögeket a bezárt szög mértéke szerint!

Lehetséges megoldások:
Lehetséges megoldások: nullszög, hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög

Feladat

Három egyenes hány részre osztja minimum a síkot?
És maximum?

Mindkét kérdésre egyszer van lehetőség választ adni, tippelésre nincs lehetőség. Ha mindkét választ elsőre helyes, 3 pont jár.

Megoldások: három egyenes minimum 4 részre osztja a síkot (párhuzamosak), maximum 7 részre (egyik sem párhuzamos, közepén háromszöget alkotnak)

6. osztály – Természetismeret: erdei életközösségek

Felsorolás Sorolj fel fafajokat hazánk erdeiből! Lehetséges megoldások: tölgy fajok (kocsányos, kocsánytalan, molyhos, cser), közösleges bükk, szelídgesztenye közösleges gertyán, juhar fajok (mezei, tatár, korai) vadgesztenye, hárs fajok (kislevelű, nagylevelű), kóris fajok (virágos, magyar, magas) erdei fenyő, bibircses nyír, nyár, fűz és szil fajok	Kérdés - felelet Milyen avarban található jelekből következtethetünk baglyok jelenlétére? Hogyan képződik ez? Megoldások: Bagolyköpetekből (1). A baglyok a megemészthetetlen részeket – csontok, szőrök – csomókban visszaöklendezik (1).	Felsorolás Sorolj fel hazai erdőkben élő, erdőkhoz kötődő ízeltlábúakat! Lehetséges megoldások: nagy szarvasbogár, orrszarvúbogár, nagy hőscincér, cincérek, erdei vöröshangya, szúfajok, levéltetvek, ganajtúró bogarak, gyapjaslepke, gyöngyházlepke fajok, koronás keresztos pók, pókok kullancsok, ezerlábúak, százlábúak.	Felsorolás Sorolj fel hazai erdőkhez kötődő madarakat! Lehetséges megoldások: bagoly fajok (gyöngy, erdei füles, uhu, kuvik, macska) erdei pinty, fülemüle, cinege fajok (kék, szén, barát), szajkó, holló, kakukk, fakopáncsok (kis, közép, nagy) fekete harkály, zöldküllő, héja, karvaly, feketerígó	Felsorolás Sorolj fel cserjéket hazánk erdeiből! Lehetséges megoldások: Csíkos kecskerágó, bibircses kecskerágó, közösleges fagyal, vadrózsa, kökény, húsos som, veresgyűrűs som, fekete bodza, mogoró, szeder fajok, áfonya, galagonya
Felsorolás Sorolj fel emlős fajokat hazánk erdeiből! Lehetséges megoldások: erdei egér fajok, mogorós pele, őz, gím-szarvas, dámszarvas, muflon, vad-disznó, vörös róka, nyuszt, nyest, borz, vörös mókus, sün, denevér fajok	Feladat Egy pontért nevezd meg egy-egy erdőhöz kötődő: növényt gerinctelent gerincest (Ha mindháromból megneveztedek 1-et, akkor kaptok egy pontot. Összesen három pont szerezhető 3-3-3 fajjal.)	Feladat Állíts össze egy erdei fajokból álló, legalább 3 elemből álló táplálékláncot! 1 pont/tápláléklánc maximum 3 pont szerezhető Példa: kocsányos tölgy makk – erdei egér - macskabagoly	Kérdés - felelet Hol fogjuk meg csipesszel a kullancsot az eltávolítás során? Miért kell naponta ellenőrizni a csípés helyét? Megoldás: a fejénél, a gazdatest bőre felett. (1) Minél előbb észrevesszük és minél kevesebbet piszkálva kiszedjük annál kisebb a fertőzés veszélye. Ha kerek bőr pír jelenik meg (Lyme kór gyanúja) idővel a csípés helyén orvoshoz kell fordulni! (1)	Kérdés - felelet Mily két fő módon jöhetnek létre fészkelésre alkalmas odúk a fákon? +1 pont ha környezettudatos választad is van Megoldás: Idős fákon sérülések helyén képződhetnek odvak (1) Harkályok hozzák létre őket. (1) Ember alkotja és helyezi ki a mesterséges odúkat. (+1)

6. osztály – Természetismeret: mezei életközösségek

Felsorolás Sorolj fel mezőgazdasági természetű növényeket! Lehetséges megoldások: búza, kukorica, árpa, rozs, zab, tritikálé, borsó, bab, burgonya, cukorrépa, szója, napraforgó, vöröshagyma, lucerna	Feladat Mely három emberi tevékenység befolyásolhatja a mezők sajátosságait, élővilágát? Hogy nevezzük ezeket a földeket? <i>1 pont /tevékenység+név</i> Megoldások: földművelés – mezők vagy szántóföldek legeltetés – rétek, legelők kaszálás – rétek, kaszálók	Felsorolás Sorolj fel virágos lágyszárú növényeket hazai rétekről! Lehetséges megoldások: cickafark fajok, orvosi székfű, zsálya fajok, pongyola pitypang, pipitér fajok, búzavirág, mezei katáng, pipacs, vadmurok, mezei aszat, közönséges bojtorján, apró szulák, fehér here, vörös here, réti boglárka	Feladat Sorolj fel, hazai rétekhez, mezők-höz kötődő madarakat! Lehetséges megoldások: mezei pacsirta, fogoly, fácán, túzok, fűrj, egerészölyv, barna rétihéja, vörös vércse, parlagi sas	Felsorolás Sorolj fel hazai füves pusztákhoz kötődő emlős állatokat! Lehetséges megoldások: mezei nyúl, üregi nyúl, ürge, mezei pocok, törpe egér, mezei hörcsög, vörös róka, molnárgörény, menyét
Felsorolás Sorolj fel rovarokat, ízeltlábúakat hazánk füves élőhelyeiről! Lehetséges megoldások: zöld lombszöcske, zöld tarlószáska, olasz sáska, mezei tücsök, fekete tücsök, kis szénalepke, nagy szénalepke, nappali pávaszem, boglárka lepke fajok, mezei poszméh, imádkozó sáska, pattanóbogarak, cserebogarak, farkaspókok, cselőpókok, karolópókok	Feladat Egy pontért nevezd meg egy-egy mezőhöz kötődő: növényt gerinctelent gerincest <i>(Ha mindháromból megneveztedek 1-et, akkor kaptok egy pontot. Összesen három pont szerezhető 3-3-3 fajjal.)</i>	Feladat Állíts össze egy mezei fajokból álló, legalább 3 elemből álló táplálékláncot! <i>1 pont/tápláléklánc maximum 3 pont szerezhető</i> Példa: búzaszem – mezei pocok - egerészölyv	Kérdés - felelet Milyen hasonlóság és milyen különbség van a mezei nyúl és a mezei pocok fogazata között? <i>(2 pont)</i> Milyen táplálkozást folytat a cickány? <i>(1 pont)</i> Megoldások: a mezeinyúl és a mezei pocok egyaránt rendelkeznek folyamatosan növvő, rágcsáló életmódot szolgáló metszőfoggal. A mezei nyúl zápfogai redősek, a mezei pocok zápfogai gumósak.	Kérdés - felelet Hogy nevezzük a sáskák fejlődését? Van-e életmódbeli különbség a lárvá és a kifejlett rovar között? Megoldás: <i>Kifejlés (1).</i> A lárvá és a kifejlett rovar életmódja, mozgása, táplálkozása megegyezik <i>(1)</i> - ezért nincs szükség arra, hogy „teljesen átalakuljon”.

7. osztály – Biológia: környezetvédelem

Feladat Mi az üvegház hatás? Mi a baj ennek jelenlegi fokozódásával? Megoldások: A felszínből kisugárzó hőenergia megrekedése a légkörben(1), egy a hősugarakat visszaverő réteg miatt. (1) Gyorsabban zajlik, mint ahogy az élővilág alkalmazkodni tud hozzá . (1)	Feladat Mit nevezünk ökológiai lábnyomnak? Mitől függ az emberiség ökológiai lábnyoma (3 dolog) ? 4 pont is szerezhető Megoldások: egy ember összes szükségleteinek kielégítéséhez szükséges földterület (1 pont). Függ az egyének igényeitől, az egyének számától és a terület eltartó képességétől / minőségétől (1 pont/db)	Felsorolás Miféle módokon kötődhet széndioxid kibocsátás egy YouTube videó megnézéséhez a telefonodon? Gondolkozzatok nyíltan! Lehetséges megoldások: a telefon működtető áram előállítása, a szerverek működéséhez szükséges áram előállítása, az alkatrészek előállítása, az eszközök szállítása, a videó leforgatásának energia igénye stb.	Feladat Sorolj fel növényeket, élelmiszereket, melyeket nem fogyaszthatnánk méhek nélkül! 1 pont/4 db (maximum 4 pont) Lehetséges megoldások: Alma, körte, meggy, cseresznye, málna, befőttek-lekvárok , bab, borsó, paprika, paradicsom, uborka, mustár – savanyúságok, hagyma, napraforgó olaj, dinnye, narancs, mák, tök, méz Nem megoldás: kenyér, búza, kukorica, zab, gabonafélék	Feladat Milyen savak keletkezhetnek a fosszilis energiahordozók égéstermékéből és milyen káros hatásaik vannak a savas esőknek? 1 sav + 1 hatás = 1 pont (max 3 pont) Lehetséges megoldások: szén-sav, salétromsav, kénsav/ növények leveleinek károsodása, gyökerek károsodása, vízi élővilág károsodása, épületek, szobrok, utak károsodása.
Feladat Mily módokon károsítja a környezetét a vízbe kerülő olaj? Megoldások: szétterül a felszínen és elzárja a vizet a légkörtől, ami révén nem tud több oxigén oldódni a vízbe és így a vízi élőlények megfulladnak. (1) Az olaj rátapad a vízi élőlények testére, szőrére, tollazatára így elvesztik hőszigetelő (1) és röpképességüket (1)	Feladat 1 pontért nevez meg 1 nem megújuló és 2 megújuló energiaforrást! (9 energiaforrással max 3 pont szerezhető) Lehetséges megoldások: nem megújuló – kőolaj, földgáz, kőszén, megújuló - szél, víz, nap, geotermikus, biomassza, árapály.	Feladat Sorolj fel veszélyes illetve szelektíven gyűjthető hulladékokat! 1 pont/3 db (max. 4 pont) Lehetséges megoldások: szelektív hulladék – papír, műanyag, fém, színes üveg, fehér üveg. Veszélyes hulladék – használt étolaj, használt motor olaj, használt elemek, elektronikai berendezések, festékek, gyógyszerek, növényvédő szerek, vegyszerek	Felsorolás Mily módszerekkel, eszközökkel lehet környezetbarátabbá tenni egy háztartás életvitelét? Lehetséges megoldások: napelemek, napkollektorok, esővízgyűjtés és felhasználás, megfelelő szigetelés, energiatakarékos berendezések, kertben termelés, helyi cikkek vásárlása, hús fogyasztás mérséklése, komposztálás, szelektív hulladék gyűjtés	Feladat Mily módokon hatnak a rovar- és gyomirtó szerek a madárállományokra? Mi a baj a nem halálos dózist kapott egyedekkel? Megoldások: csökkentik a táplálék bázisukat (1), illetve a táplálék-bázisuk táplálék-bázisát (1). A nem halálos dózist kapott élőlények révén a mérgek felhalmozódnak az azokat fogyasztó élőlényekben (1).

8. osztály – Globális vízrajz: óceánok, Európa, Amerika, Ázsia Afrika

Felsorolás Sorolj fel folyókat és tavakat legalább négy kontinensről! Lehetséges megoldások: Európa – Duna, Rajna, Elba, Szajna, Pó, Dnyeper, Don, Volga Amerika – Amazonas, Mississippi, Missuori Ázsia – Jangce, Huang-ho, Gangesz, Tigris, Eufrátesz, Ob, Jenyiszej Afrika – Kongó, Nílus Ausztrália – Murray, Darling	Felsorolás Sorolj fel tavakat legalább négy kontinensről! Lehetséges megoldások: Európa – Balaton, Genfi-tó, Ladoga-tó, Loch Ness, Boden-tó Amerika – Nagy tavak bármelyike (Felső, Michigan, Huron, Erie Ontario) Nagy-Sóstó Ázsia –Aral-tó, Bajkál-tó Afrika –Viktória-tó, Tanganyika-tó, Csád-tó Ausztrália – Viktória-tó (itt is van)	Kérdés - felelet Mi az árapály jelenség? Hogyan nevezzük a két hozzákapcsolódó állapotot és mit jelölnek? Megoldás: a tengerek szintjének menetrendszerű váltakozása (1). Apálykor csökken, dagálykor emelkedik a víz szintje (1).	Feladat Nevez meg három beltengert és három peremtengert! 1 pont jár 1-1 párosért (maximum 3) Lehetséges megoldások: Peremtengerek: Norvég-tenger, Északi-tenger, Kelet-szibériai-tenger, Japán-tenger, Korall-tenger, Karib-tenger Beltengerek: Földközi-tenger, Fekete-tenger, Márvány tenger, Vörös tenger, Balti-tenger, Adriai-tenger	Felsorolás Sorolj fel 3 hulló és 3 talaj menti csapadékformát! Párosával 1-1 db = 1 pont Megoldások: hulló- eső, hó, jég talajmenti – harmat, dér, zúzmara
Feladat Mely óceánokat érinti a nyugati szél áramlás? (3 db=1 pont) Nevez egy másik hideg és egy meleg tengeráramlást! (1+1 pont) Megoldások: Atlanti-óceán, Indiai óceán, Csendes óceán (angol nyelvterületen Déli-óceán a terület elnevezése) Meleg áramlás: Golf áramlat, Észak-atlanti á., Kuroshio-á. Hideg áramlás: Labrador-á., Humboldt-á.	Kérdés - felelet Egyszer van lehetőségek helyes választ adni! Gondoljátok végig! Igaz vagy hamis? Miért? A Föld bolygó 71%-át víz alkotja. Megoldás: hamis A Föld bolygó FELSZÍNÉNEK 71%-át alkotja víz.	Feladat Mely híres természeti képződmények köthetők az alábbi vizekhez? Colorado folyó Erie-tó és Ontario-tó közötti folyó Paraná és Uruguay folyók Megoldások: Colorado – Grand Canyon (1) Erie-tó és Ontaió-tó – Niagara vizesés (1) Paraná és Uruguay – La Plata, a világ legnagyobb tölcser-torkolata (1)	Feladat Miért ingadozó vízjárásúak Délkelet-Ázsia folyói? (1) Nevez meg közülük hármat! (2) Megoldások: A monszun éghajlat miatt hatalmas nyári esőzések ideiglenesen felduzzasztják a folyók vizét. Lehetséges megoldások: Gangesz, Indus, Brahmaputra, Mekong (1 db = 1 pont, 3 db = 2 pont)	Feladat Nevez meg egy delta és egy tölcser-torkolatú folyót Afrikából! (1) Mitől függ, hogy delta vagy tölcser-torkolat alakul ki? (2) Megoldások: delta- Nílus, Niger, Zambézi tölcser- Kongó Ott ahol erőteljes az árapály jelenség, tölcser-torkolat alakul ki, ahol pedig gyenge ott a felhalmozódó hordalék delta torkolatot képez

7. osztály – Matematika, fizika

Kérdés - felelet

A víz párolgása a környezetből energia elvonásával vagy felszabadulásával jár? Hűti vagy fűti a párolgó víz a környezetét? Egy lehetőségetek van válaszolni!

Megoldás: párolgás során a víz energiát von el a környezetéből (1), így hűti azt. (1)

Kérdés - felelet

Miért lebeg az olaj a víz felszínén? Melyik a nagyobb sűrűségű, a víz vagy a jég?

Megoldás: az olaj azért lebeg mert kisebb a sűrűsége min a víznek. (1)
A jég sűrűsége kisebb mint a vízé. (1)

Kérdés - felelet

Miért lebeg az olaj a víz felszínén? Melyik a nagyobb sűrűségű, a víz vagy a jég?

Megoldás: az olaj azért lebeg mert kisebb a sűrűsége min a víznek. (1)
A jég sűrűsége kisebb mint a vízé. (1)

Felsorolás

Sorolj fel mérhető tulajdonságokat és adj meg egy, a mérésekre szolgáló mértékegységet!

Lehetséges megoldások:

távolság (m, km, cm)
idő (s, h)
tömeg [nem súly!] (kg, g)
súly (N)
sebesség (m/s km/h),
űrtartalom, (m³, dm³, l, dl)
terület (m², ha)
sűrűség (g/cm³, kg/m³)

Felsorolás

Sorolj fel háromszög kategóriákat oldalhossz és bezárt szög szerint!
Hogy meglegyen a 7db válasz, add meg a háromszögek területképletét!

Lehetséges megoldások: hegyesszögű háromszög, tompaszögű háromszög, derékszögű háromszög
általános háromszög
egyenlőszárú háromszög
szabályos háromszög
 $T = a \cdot m_p / 2$

Feladat

Sorolj fel nevezetes négyszögeket és add meg a területképleteiket!
3 db 1 pont, 4 db 2 pont, 5 db 3 pont

Lehetséges megoldások: négyzet $T = a \cdot a$

téglalap $T = a \cdot b$

paralelogramma $T = a \cdot m_a$

trapéz $t = (a+c) / 2 \cdot m$

deltoid $T = (e \cdot f) / 2$

rombusz $T = (e \cdot f) / 2 = a \cdot m_a$

Felsorolás

Sorolj fel tengelyesen és/vagy középpontosan szimmetrikus síkidomokat! Mindegyiknél add meg, hogy milyen jellegű a szimmetriájuk és mindkettőre legyen legalább kettő példa!

Lehetséges megoldások: középpontosan szimmetrikus - kör, négyzet, szabályos hatszög, szabályos nyolcszög, szabályos tízszög

tengelyesen szimmetrikus – szabályos háromszög, egyenlőszárú háromszög, téglalap, rombusz, négyzet, minden szabályos sokszög

Kérdés - felelet

Mi mindentől függ a párolgás sebessége?

1 pont / 2 helyes válasz

Megoldás: párolgó folyadék anyagi minőségétől, hőmérsékletétől, a felület nagyságától és a levegő páratartalmától

Felsorolás

Sorolj fel eszközöket, használati tárgyakat, melyek működése nyomaság különbségen alapszik!

Lehetséges megoldások: bicikli pumpa, szivattyú, wc-pumpa, szódás szifon, fecskendő, sprayek (tisztítószerek, festékek, dezodor), tapadó korong, szappan adagoló

Kérdés - felelet

Miből származik a légnyomás? Mitől függ a légnyomás?

Megoldás: a légréteg súlyából. A nyomás mértékét meghatározza a felettünk található légoszlop súlya (másképp helyzetünk tengerszint feletti magassága), a páratartalom, és a hőmérséklet.

8. osztály – Földrajz: Magyarország

Felsorolás Sorolj fel magyar megyéket! Megoldások: Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Pest, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Vas, Veszprém, Zala	Felsorolás Sorolj fel magyar megyeszékhelyeket! Megoldások: Békéscsaba, Budapest, Debrecen, Eger, Győr, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc, Nyíregyháza, Pécs, Salgótarján, Szeged, Szekszárd, Székesfehérvár, Szolnok, Szombathely, Tatabánya, Veszprém, Zalaegerszeg	Felsorolás Sorolj fel infrastrukturális elemeket! Legyen köztük 2-2 db közlekedést, kommunikációt szolgáló és 2 db közmű! Lehetséges megoldások: közlekedés- közút, vasút, csővezetékek, vízi utak, légifolyosók kommunikáció – rádió, televízió állomások, internet-hozzáférés, telefon szolgáltatás közmű – ivóvíz, csatorna, elektromos áram, vezetékes gáz	Felsorolás Sorolj fel a Duna mentén elhelyezkedő városokat! Legyen köztük minimum két külföldi város is! Lehetséges megoldások: Bécs, Pozsony, Győr Komárom, Párkány, , Komárom, Esztergom, Szob, Szentendre, Vác, Dunakeszi Budapest, Dunaharaszti, Dunaújváros, Dunaföldvár, Paks, Baja, Mohács, Belgrád	Felsorolás Sorolj fel településeket, melyek neve utal egy létező tóra vagy vízfolyásra, vagy vízrajzi fogalomra! Egy tóhoz vagy vízfolyáshoz egy települést sorolhattok! Lehetséges megoldások: Dunaújváros, Balatonkenese, Zalaegerszeg, Siófok, Tiszaújváros, Sárospatak, Galgamácsa, Berettyóújfalú, Szigetszentmiklós, Szigetmonostor Gyöngyös, Tóalmás, Tófalú, Hévíz, Ipolytarnóc
Felsorolás Sorolj fel Magyar Nemzeti Parkokat! Megoldások: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park	Feladat Nevez meg három nagy tájat hazánk területéről és társíts mindegyikhez két részét! Lehetséges megoldások: Alföld – Mezőföld, Hortobágy, Kiskunság, Körös-Maros köze Kisalföld – Mosoni-síkság, Szigetköz, Dunántúli-középhegység – Vértes, Bakony, Velencei-hegység Északi-középhegység – Mátra, Bükk Dunántúli-dombvidék- Mecsek, Tolnai-dombság, Baranyai-dombság Nyugati-peremvidék – Soproni-hg, Kőszegi-hg (Alpokalja)	Felsorolás Sorolj fel turizmusformákat! Lehetséges megoldások: hivatás turizmus (ennek egy része a konferencia turizmus), bevásárló turizmus, üdülturizmus, falusi turizmus, ökoturizmus, kulturális turizmus, rendezvény turizmus, gyógy turizmus	Felsorolás Sorold fel a szomszédos országokat! Megoldások: Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia	Feladat Mely módokon növekedhet vagy csökkenhet egy terület népessége? 2 db = 1 pont 3 db = 2 pont 4 db = 3 pont Megoldások: A születések és a bevándorlás növelik, a halálozások és a kivándorlás csökkentik a népességet

8. osztály – Földrajz: Európa társadalom földrajz

Felsorolás Sorolj fel országokat, melyek területén átfolyik a Duna (vagy érinti az ország határát) Megoldások: Németország, Ausztria, Szlovákia, Magyarország, Horvátország, Szerbia, Románia, Bulgária, Moldova, Ukrajna	Felsorolás Sorolj fel Európai Unió tagállamokat! Megoldások: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lettország, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia	Felsorolás Sorolj fel Európai Unió állambeli fővárosokat! Megoldások: Bécs, Brüsszel, Szófia, Nicosia, Prága, Koppenhága, Tallinn, Helsinki, Párizs, Athén, Amszterdam, Zágráb, Dublin, Varsó, Riga, Vilnius, Luxembourg, Budapest, Valletta, Berlin, Róma, Lisszabon, Bukarest, Madrid, Stockholm, Pozsony, Ljubljana	Felsorolás Sorolj fel európai országokat, melyek nem az Unió tagjai! (2020) Megoldások: Izland, Norvégia, Svájc, Egyesült Királyság, Oroszország, Szerbia, Montenegró, Észak-Macedónia, Albánia, Bosznia-Hercegovina, Ukrajna, Fehéroroszország, Grúzia	Kérdés - felelet Miben nyilvánul meg a négy szabadság elve? Mik áramolhatnak szabadon az európai unióban? 3 pont Megoldások: Áruk, munkaerő, tőke, és szolgáltatások, (1p/2db) mindenféle vámok, korlátozások nélkül haladhatnak át az országhatárokon, az állampolgárok pedig azonos feltételekkel vállalhatnak munkát (1)
Felsorolás Milyen intézményei vannak az Európai Uniónak? Lehetséges megoldások: Európai Bizottság, Európai Tanács, Miniszterek Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bíróság, Európai Központi Bank, Európai Számvevőszék	Kérdés - felelet Mit jelent a schengeni övezet-höz való tartozás és tagja-e ennek Magyarország? Mi a neve annak az övezetnek, ahol az unió egyes tagállamai közös fizetőeszközt használnak? 3 pont Lehetséges megoldások: az övezet-höz csatlakozott tagállamok határain nincs határellenőrzés (1) és hazánk tagja ennek az övezetnek (1). Euróövezet (1).	Kérdés - felelet Mi jellemző a piacgazdaságban az eszközök tulajdoni viszonyaira? Mi alakítja az árakat? Mi a vállalatok célja? 3 pont Megoldások: magántulajdonban vannak (1), a kereslet-kínálat változása (1), profit szerzés (1)	Kérdés - felelet Miképp és milyen mértékben változik Európa népessége? Mi bilentli ide a népességváltozás mértékét? Mi várható a jövőben a népesség korosztálybeli összetételére nézve? 3 pont Megoldások: lassan növekszik (1) a növekedés a bevándorlásnak köszönhető (1). Az idősek aránya egyre inkább növekedni fog (1).	Felsorolás Milyen előnyökkel jár számunkra az uniós tagság? Lehetséges megoldások: legtöbb tagállamba határellenőrzés nélkül beléphetünk (1), uniós termékeket olcsóbban vásárolhatunk (1), bármelyik tagállamban egyszerűen munkát vállalhatunk (1), bármelyik tagállamban folytathatunk tanulmányokat (1), településeink (1) és vállalataink (1) pályázati pénzekhez juthatnak, több tagállamban is használhatjuk ugyan azt a valutát (1)

10. osztály – Biológia: vízhez kötődő társulások, vízhez kötődő élőlények testfelépítésével, életmódjával kapcsolatos kérdések az egész éves anyagból)

Felsorolás Sorolj fel, vizekre, vízpartokra jellemző növénytársulásokat! Lehetséges megoldások: plankton, hínaras, gyékényes, nádas, ligeterdő, bokorfűzes, láperdő, láprét, láp, mocsárrét	Feladat Milyen tényezők befolyásolják a vízi, vízparti társulásokat? Lehetséges megoldások: víz áramlás sebessége, víz mélysége, tápanyag ellátottsága, part menti talaj vízellátottsága (2 db 1 pont, 3 db 2 pont, 4 db 3 pont)	Kérdés - felelet Mi okozza a vízvirágzást és milyen következményei lehetnek? Lehetséges megoldások: a növényi tápanyagok feldúsulása a vizekben, mely révén felszaporodnak a növények (1), melyet a fogyasztó és lebontó szervezetek felszaporodása követ (1) mely révén a víz oxigén szintje lecsökken és az azt használó élőlények pusztulni kezdenek (1)	Felsorolás Milyen telepes testszerveződések jellemzőek a moszatokra? Sorolj fel moszatokat, rendszertani kategóriáktól függetlenül! Lehetséges megoldások: fonalas, lemezes, teleptestes. Zöldmoszatok, kovamoszatok, vörösmoszatok, barnamoszatok (törzsek) Békanyál moszatok, csillárka moszat, fogaskerek moszat, tengeri saláta	Felsorolás Sorolj fel vízhez, vízparthoz kötődő növényeket! (kivéve moszatok) Lehetséges megoldások: fűzfafélék (kecske, fehér, rekettye), nyár fajok (fekete, fehér, rezgő), mézgás éger, sás fajok, nád, gyékény, fehér tündérrózsa, vízitök, békalencse, hínáros békaszáj, rucaöröm, sulyom
Felsorolás Nevez meg puhatestűekre általánosan jellemző testtájakat, szerveket! Lehetséges megoldások: köpeny, héj, bőrízomtömlő, zsigercsákó, köpenyüreg, légzőszerv, középbél, mirigy, szív	Feladat Milyen jellegzetes szerv található a csigák szájában? Sorolj fel csiga fajokat! Lehetséges megoldások: reszelőnyelv – radula (1) éti csiga, nagy meztelen csiga, pannon csiga, nagy mocsári csiga, spanyol csupasz csiga, tüskés bíborcsiga, törpe iszapcsiga, zebracsiga, lapos kórócsiga (3 db 1 pont, 5 db 2 pont)	Feladat Mily táplálékszerzési mód jellemző általánosan a kagylókra? Sorolj fel kagyló fajokat! Lehetséges megoldások: Vízben lebegő szerves anyag (plankton, törmelék) kiszűrése. (1) Tavi kagyló, folyami gyöngykagyló, tengeri gyöngykagyló vándorkagyló, fésű kagyló, éti osztriga, kékkagyló, amuri kagyló (3 db 1 pont, 5 db 2 pont)	Kérdés - felelet Mennyi ideig él a tiszavirág? Mily módon fejlődik? Milyen élőlények fejlődnek még így? 3 pont Megoldások: Három évig él lárvaként, kifejlett állapotában csupán néhány óráig. (1) Átváltozással fejlődik. (1) Szitakötők. (1)	Kérdés - felelet Melyik testtáján találhatóak az ízeltlábúak légzőnyílásai? Hogyan képes hosszú időt eltölteni a búbárpók a víz felszíne alatt? Megoldások: a potrohukon (1). Egyrésztől a potrohán lévő szőrökre légbuborék tapad (1) melyből képes a gázcserére, másrésztől víz alatti hálójában is légbuborékot halmoz fel (1), melybe be is tud húzódn.

Kérdés - felelet

Mivel lélegeznek a rákok és mi szállítja a légzési gázokat? Miket képesek érzékelni a csápjaikkal?

Lehetséges megoldások:

Kopoltyúval, a légzési gázokat a vérnyirok szállítja (1) (pókoknál, rovaroknál légcsőrendszer végzi ezt a munkát)

Csápjaikon tapintó és szagérzékelő sejtek találhatóak (1).

Felsorolás

Sorolj fel vízhez kötődő hazai ízelt-lábúakat! Legyen köztük legalább 1-1 rovar, pók és rák!

Lehetséges megoldások:

rovarok – csíbor fajok, csíkbo-gár fajok, szitakötő fajok, kérészek, szúnyogok, molnárpoloska, hanyatt úszó poloska,
pókok - bűvárpók
rákok – folyami rák, bolharákfajok, vízibolhák

Felsorolás

Testen kívül vagy belül történik a megtermékenyítés a kétéltűek-nél? Egy válasz lehetőségek van! Sorolj fel kétéltű fajokat, melyek-ből max három lehet béka!

Lehetséges megoldások:

Testen kívül.
Kecske béka, tavi béka, barna varangy, leveli béka, foltos szalamandra, tarajos gőte,
(3 db 1 pont, 5 db 2 pont)

Kérdés - felelet

Milyen módokon lélegeznek a kétéltűek? Hány vérkör található testükben?

3 pont

Lehetséges megoldások: tüdővel (1) és bőrlégzéssel (1).

Két vérkör található bennük, egy a testet és egy a tüdőt szövi át. (1)

Felsorolás

Hogyan vált víztől függetlenné a hüllők szaporodása? Sorolj fel 4 hazai hüllő fajt!

Lehetséges megoldások:

Lágy héjú tojásaik révén, melyek tartalmazzák a fejlődő embrió számára szükséges vizet és tápanyagokat.

Vízi sikló, erdei sikló, fűrgye gyík, zöld gyík, mocsári teknős, törékeny kuszma (látatlan gyík), pannon gyík, keresztes vipera

Felsorolás

Sorolj fel 3-3 vízhez kötődő fészek-lakó és fészekhagyó madárfajt!

Lehetséges megoldások:

fészeklakó fajok - fekete gólya, fehér gólya, nagy kócsag, kis kócsag, szürke gém, kanalas gém, nádi rigó, jégmadár

fészekhagyó fajok - récék (tőkés, kerce, barát, csörgő) nyári lúd, vetési lúd, nagy lilik, kis lilik, búbos vöcsök, fehér hattyú

Kérdés-felelet

Hány vérkörrel rendelkeznek a halak? Egy válasz lehetőségek van! Hogyan merülnek és emelkednek tartósan a vízben?

Megoldások:

Egy vérkörrel, a kopoltyúból összegyűlő erek a testbe tartanak és ott szétágaznak. (1)

Lebegési magasságuk megváltoztatását úszóhólyagjukban lévő levegő mennyiségének változtatásával érik el. (1)

Feladat

A gerinceseknek mely osztályában nem általánosan elterjedt a kloáka? (1) Nevezd meg két vízhez kötődő haza fajt közülük! (2)

Lehetséges megoldások: az emlősök között. Vidra, vízi cickány, eurázsiai hód

Felsorolás

Sorolj fel halfajokat!
Legyen köztük 2db invazív faj!

Nélkülük legfeljebb két pont szer-zhető!

Lehetséges megoldások: Pontyok, (tő, nyurga, tükör) bodorka, vörösz-szárnyú keszeg, compó, csuka, süllő, sügér, leső harcsa, szélhajtó kűsz, fűrgye cselle, angolna, márna, balin

invazív: törpeharcsa, ezüstkárász, naphal

Feladat

Állíts össze, minimum négy, víz-hez-vízparthoz kötődő élőlények-ből álló táplálékláncokat!

1 pont/tápláléklánc
max. 3 pont

Megoldások:

példa: békanyál moszatok – ebiha-lak – szitakötő lárva - ponty

9. osztály – Földrajz: vízburok földrajza

Kérdés - felelet

Van-e víz a talajban a talajvíz szintje felett?

Ha igen, hogy nevezzük?

Ha nem, miért nincs?

Megoldás: Igen, ez a talajszemcséket hártvaszerűen körülvevő talajnedvesség

Kérdés - felelet

Mi a talajvíz?

Hogy nevezzük a felszínen megjelenő talajvizet és milyen hatással van a növényekre?

Megoldás: a talaj legfelső vízzáró rétege felett összegyűlő, talajszemcsék közti teret kitöltő vízréteg. (1)
Talajfelszín felett belvíznek nevezük. (1)

Felsorolás

Sorolj fel magyar településeket, ahol gyógyvízű vagy hévízű forrás található!

Lehetséges megoldások: Budapest, Hajdúszoboszló, Hévíz, Harkány, Miskolctapolca, Gyula, Bük, Sárvár, Harkány, Zalakaros, Eger

Kérdés – felelet

Mi a réteg víz (artézi víz)?

A talajvíz szintje alatt vagy felett helyezkedik el?

Megoldás: a fölfelszín alatti, első vízzáró réteg és így a talajvíz alatt (1), két vízzáró réteg között elhelyezkedő vízréteg (1).

Felsorolás

Sorolj fel tavakat Magyarországról!

Megoldások: Balaton, Velencai-tó, Tisza-tó, Fertő-tó, Szelidi-tó, Fehér-tó, helyi tavak, Rukker-tó, Naplás-tó, Luppa-tó, stb.

Felsorolás

Sorolj fel természetes tóképződési módokat!

Lehetséges megoldások: súlylyedéss/vetődéss medence, kőzetlemezek távolodása, gleccser medence, jégkorszaki jég által vájt gödör, karszt mélyedés, szél által vájt mélyedés, morotva/holt ág lefűződése, hegyomlás által elzárt mélyedés, vulkanikus kráter, lagúna lefűződése

Feladat

Milyen lépcsőfokok vannak a tavak pusztulásának?

Mi jellemzi a vízfelületet az egyes stádiumokban?

Név + vízfelület jellege = 1 pont

Megoldások: fertő – növényzet tagolja a vízfelszínt

mocsár – kisebb a szabad vízfelszín, mint a növényzettel borított rész

láp – teljes növényzettel borított vízfelszín

Feladat

Milyen szakaszokra osztható egy folyó?

Nevezd meg a szakaszokra jellemző képződményeket!

1 pont = 2 képződmény/szakasz

Megoldások: felső/bevágó szakaszjelleg – V alakú völgy, szurdok, kanyon, vízesés

Közép/oldalazó szakaszjelleg – kanyarulat/meander, holtág/morotva

Alsó/feltöltő szakaszjelleg – zátonyok, szigetek

Felsorolás

Sorolj fel folyóvizeket Magyarországról!

Megoldások: Duna, Tisza, Ipoly, Zagyva, Sajó, Bodrog, Körös (Körösök), Maros, Dráva, Zala, Rába, Rábca, Zala, Sió, Rákospatak, Szilas-patak, helyi patakok

Kérdés – felelet

Mit nevezünk harmatpontnak?

Mily módokon érhető el a harmatpont?

Megoldás: azt a hőmérsékletet, melyen a levegő páratartalma telítetté válik. (1)

Kétféleképpen, vagy a hőmérséklet csökkenésével, vagy a páratartalom növelésével. (1)

Feladat

Sorolj fel 3 hulló és 3 talaj menti csapadékformát!

Párosával 1-1 db = 1 pont

Megoldások:

hulló- eső, hó, jég
talajmenti – harmat, dér, zúzmara

Kérdés – felelet

Mi mozgatja az árapály jelenséget? (1)
Milyen hatással bír a folyók torkolatára? (1)
Nevez meg két torkolat típust! (1)

Megoldások: a Föld-Hold rendszer tömegvonzása (1). Ott ahol erős ez a jelenség, ott a torkolatvidéken lerakott hordalék folyamatosan bemosódik a tengerbe (1), így tölcsértorkolat képződik. A másik torkolat típust delta torkolatnak nevezzük (1).

Kérdés – felelet

Milyen tényezők mozgatják, befolyásolják a tengeráramlatokat? Merről merre tartanak a meleg áramlatok?

Megoldások: elsősorban a földi általános légkörzés, huzamosan egy irányba fújó szelei, de a Coriolis-erő és a szárazföldek is befolyásolják őket. (Mindkét kiváltó ok szükséges, 2)
Az egyenlítőtől a sarkok felé. (1)

Feladat

Nevez meg vízfogó (2) és víztartó (3) kőzeteket! Átszivárog-e a víz a vízfogó kőzeteken? (Egy válaszlehetőség van csak)

Megoldások:

vízfogó (vízáró) kőzetek – agyag, márga
víztartó (vízvezető) kőzetek – homok, kavics, mészkő
Igen átszivárog, csak nagyon lassan

Feladat

Hogy nevezzük a tengervíz felszínalakító tevékenységét? Nevez meg 5 db, tengerpartokhoz kötődő felszínformát! (Mint a felsorolásnál, összesen max 3 pont)

Megoldás: Abrázió (1)

Lehetséges megoldások:

Abráziós- fülke, torony, terasz kapu.

Lagúna, turzás, turzasháromszög, dűne

Kérdés – felelet

Milyen természeti erőforrásokat és szolgáltatásokat nyújtanak az óceánok?

Lehetséges megoldások:

élelmiszerforrás, takarmányforrás, só forrás, ásványkincs forrás, (kőolaj, földgáz, ércek) szén-dioxid megkötés, oxigén kibocsátás, hullám energia, éghajlat szabályozás

Kérdés – felelet

Milyen jellegű felhő és csapadék képződés jellemzi a hideg frontokat? Milyen idő követi őket?

Megoldás: A hidegfrontok során gomolyos szerkezetű felhők képződnek (1), melyekből intenzív zápor, zivatar hullhat (1)

Kérdés – felelet

Milyen jellegű felhő és csapadék képződés jellemzi a meleg frontokat?

Megoldás: A melegfrontok során réteges (1) esőfelhők képződnek, melyek tartós, egyenletes (1) csapadékot hoznak nagy kiterjedésű területen

Felsorolás

Sorolj fel karsztformákat!

Lehetséges megoldások: Víznyelő, dolina (töbör), polje, karmező (ördögszántás), barlang, zomboly (aknabarlang), sztalaktit (függő cseppkő), sztalagmit (álló cseppkő), sztalagnát (oszlop), szurdokvölgy, búvópatak, karsztforrás

Felsorolás

Sorolj fel a jég pusztító és felhalmozó munkájához kötődő felszínformákat!

Lehetséges megoldások: U-alakú völgy, fjord, kárfülke, végmorénák, fenékmorénák, moréna tavak, vándorkövek, vásottsziklák